

SYSTEMATIK OG RÅDGIVNING

REDUCEREDE FODERFORBRUGET

ERFARING NR. 1612

Foderforbruget faldt i gennemsnit med 15 FE pr. prod. gris, svarende til 24 kr. pr. prod. gris, gennem en fokuseret indsats fra besætningsejer, staldpersonale og rådgiver ved implementering af kendt viden på staldgangen via et strategisk rådgivningsforløb.

INSTITUTION: VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION, DEN RULLENDE AFPRØVNING

FORFATTER: LISBETH SHOOTER, ELVIRA SATTAROVA & OLE JESSEN

UDGIVET: 30. DECEMBER 2016

Dyregruppe: Søer, smågrise, slagtesvin

Fagområde: Management

Sammendrag

Projektet Minus 30 FE pr. produceret gris (Minus30) tog udgangspunkt i implementering af kendt viden ud fra målrettede handlingsplaner og løbende opfølgning, hvilket gav besætningerne en gennemsnitlig reduktion i foderforbruget på 15 FE pr. produceret gris¹ svarende til 24 kr. pr. gris. Projektet understregede, at resultater skabes, når aftalte tiltag bliver udført af alle parter. Rådgivning virker, når der bliver lagt konkrete handlingsplaner og der følges op på disse som aftalt. Projektet viste også, at fremgang kan variere meget mellem besætninger, hvilket bl.a. kan skyldes rådgivernes,

---

¹ Foderforbruget pr. produceret gris er pr. produceret slagtesvin inkl. foderforbruget i soholdet og i klimastalden.

besætningsejerens og medarbejdernes forskelle i at følge op på aftalte tiltag. Medarbejdernes kompetencer og engagement samt varierende aktuelle sygdomsproblemer i besætningerne har ligeledes haft indflydelse på resultatet. Et indlagt konkurrenceelement havde i mange besætninger en motiverende effekt på at jagte de aftalte mål.

Det primære fokus hos de besætninger, der klarede sig bedst i projektet, var fodermanagement og foderoptimering. Foderrelaterede fokuspunkter udgjorde også hovedparten af fokuspunkterne i blandt de 10 mest anbefalede tiltag i besætninger. Erfaringerne viste også, at det kan være svært at fokusere målrettet på at optimere produktionen, hvis der er mange andre udfordringer i besætningen, og at besætningsejere, der ønsker at iværksætte strategiske optimeringsforløb, bør overveje, om der er overskud og ressourcer hos dem selv og medarbejderne inden, at de påbegynder dette.

Baggrund

Omkostningerne til foder udgør den største andel af de samlede produktionsomkostninger i svineproduktionen. Der har over det sidste årti været en væsentlig fremgang i produktiviteten hos soholdene og dermed er foderforbruget pr. produceret smågris reduceret [3]. Til gengæld er foderforbruget til slagtesvin kun reduceret marginalt i samme periode [3].

VSP har tidligere gennemført demonstrationsprojekter, der har vist, at et strategisk rådgivningsforløb med handlingsplaner og opfølgning kan forbedre produktiviteten. I et demonstrationsprojekt blev der i fire besætninger sat fokus på rådgivning og implementering af tilgængelig viden, hvilket øgede produktiviteten med gennemsnitligt 1,6 fravænnede grise pr. årssø [1]. I et andet demonstrationsprojekt viste handlingsplaner og opfølgning også at kunne medvirke til en reduktion i det gennemsnitlige sofoderforbrug med 65 FEso pr. årssø i 8 besætninger, uden at antallet af fravænnede grise pr. årssø blev påvirket negativt [2], ligesom at der i projektet '+25' [3], [4] blev vist, at et intensivt og fokuseret rådgivningsforløb kunne løfte produktiviteten i besætningerne. De ovennævnte projekter fokuserede på dele af produktionen, for eksempel enten sohold eller slagtesvin.

I Minus30 projektet blev der for første gang taget hånd om hele kæden fra undfangelse til slagtning af grisen. Målgruppen i dette projekt var derfor også de integrerede besætninger, hvor synergien i at optimere produktionen på tværs af alle staldafsnit ville komme til udtryk. Alle kompetencer, der havde indflydelse på foderforbrug, blev sat i spil. Der var én rådgiver, som fungerede som tovholder hos de deltagende besætninger. Herudover blev besætningsdyrlægen og driftsøkonomer også involveret.

Formålet med projektet var at demonstrere, at det samlede foderforbrug kan reduceres fra polten/soen løbes til afkommet slagtes med op til 30 foderenheder (FE) pr. produceret gris. Dette kan for eksempel være en reduktion fra 320 FE til 290 FE pr. produceret gris. En reduktion, som skulle opnås ved at

sætte fokus på "vigtigste håndtag", med direkte eller indirekte indflydelse på foderforbrug, i såvel sohold som smågrise- og slagtesvineproduktion.

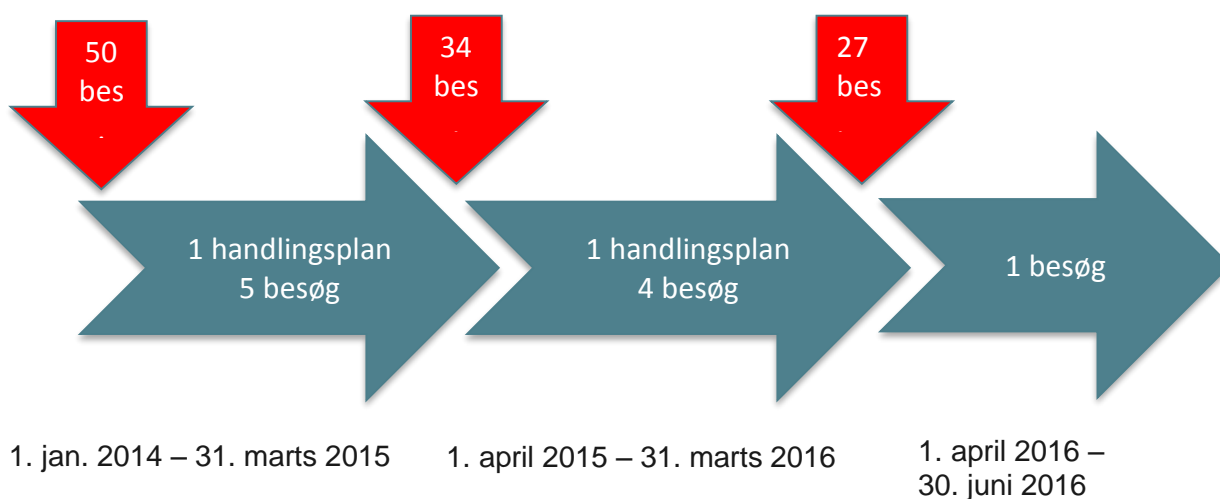
Materiale og metode

Projektet var et demonstrationsprojekt, der løb over 2,5 år med start i januar 2014. Selve besætningsforløbet sluttede i juni 2016, mens projektaktiviteterne fortsatte frem til december 2016. De deltagende besætninger havde mindst 300 søer og opdræt af mindst 40 % af de producerede grise til slagting. I tabel 1 er antallet af grise, der var med i projektet, vist.

Tabel 1. Antal grise fordelt på dyregruppe i Minus30 projektet.

	Ved projektets start (50 bes.)	Ved projektets afslutning (27 bes.)
Søer/år	35.299	22.447
Smågrise/år	954.408	601.074
Slagtesvin/år	695.650	406.102
FRATS/år	90.674	79.519

Projektet var opdelt i 3 faser. I fase 1 indgik der 50 besætninger, mens der er i fase 2 og 3 var hhv. 34 og 27 besætninger (jf. afsnittet 'Datagrundlag' nedenfor). Opdelingen af faser kan ses i figur 1.

Figur 1. Forløbet for besætningerne (bes.) gennem de 2,5 år.

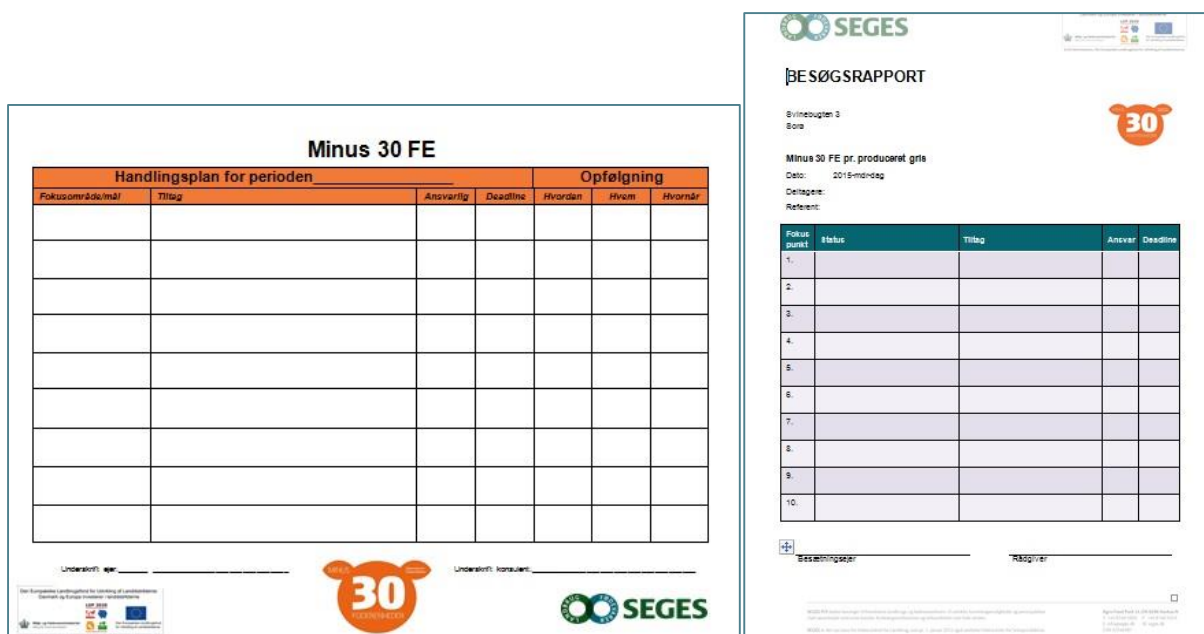
Rådgivningsforløbet

Der var tilknyttet en rådgiver til hver besætning, som var valgt af besætningsejeren og fungerede som tovholder for rådgivningsforløbet. Rådgiveren kunne udskiftes, men hovedparten af besætningsejerne valgte den samme rådgiver gennem hele forløbet. Rådgiverens rolle var i fase 1 og fase 2 at få lagt en handlingsplan for den pågældende besætning i samarbejde med ejer og ansatte. I februar/marts 2014 (fase 1) og april 2015 (fase 2) blev der afholdt møder, hvor der blev lagt en handlingsplan for rådgivningsforløbet det næste år. På nogle møder deltog besætningsdyrlægen også, og deres rolle i projektforløbet var ansvar for diagnostik og sundhed.

Besætningens rådgiver analyserede produktionsdata, og gav forslag til forbedringer i form af handlingsplan for områder, som skulle indgå i handlingsplanen. Handlingsplanen indeholdt følgende elementer:

- Målsætningen i besætningen, og hvilket potentiale var der ved at implementere tiltagene
- Indsatsområder, der var i fokus, og hvilke tiltag, der skulle implementeres
- Deadlines og tidsfrister for, hvornår tiltagene senest skulle være implementeret
- Den/de ansvarlige for implementering af tiltagene
- Opfølgning på tiltagene, inkl. hvem og hvornår, der skulle følges op på, om tiltagene var blevet implementeret. Derudover blev der defineret, hvorledes opfølgning blev foretaget (f.eks. besøg, telefonsamtaler osv.)

Derefter var der en række op følgende besøg, hvor rådgiver og besætningsejer fulgte op på punkterne i handlingsplanen. Derudover blev handlingsplanen løbende justeret i begge faser, således at den hele tiden var tilpasset besætningens aktuelle behov.

Figur 2. Eksempler på skabeloner

Datagrundlag

Besætningernes DækningsBidragtjek (DB-Tjek) og Effektivitetskontrol (E-kontrol) blev brugt til at dokumentere effekten af rådgivningsforløbet på produktivitet og foderforbrug. Data fra 2. halvår 2013 for søer, smågrise, slagtesvin og FRATS-grise fungerede som referenceperiode for projektet. Der blev kvartalvist indsamlet data for den forudgående 6 måneders periode. For 1. og 2. halvår i hhv. 2014, 2015 og 2016 var dette i form af DB-Tjek-rapporter. Derudover blev der indsamlet E-kontroller fra de medvirkende besætninger. Alle halvårlige dataindsamlinger via DB-Tjek-rapporterne blev i kraft af DB Tjek-systemet afstemt i forhold til revisionslisten, og alle E-kontroller blev valideret efter en standard projekttjekliste. Det var rådgiveren, som var ansvarlig for at kvalitetssikre DB-Tjek og E-kontroller.

Besætninger med større afvigelser blev udtaget til kontrol, som blev udført af et medlem af projektgruppen (jf. Notat 1635 [6]). Derudover blev de 3 besætninger, der samlet set ud fra det totale foderforbrug pr. produceret gris og numeriske fremgang, havde placeret sig højest i forhold til de øvrige besætninger, konsekvent underlagt kontrol af data.

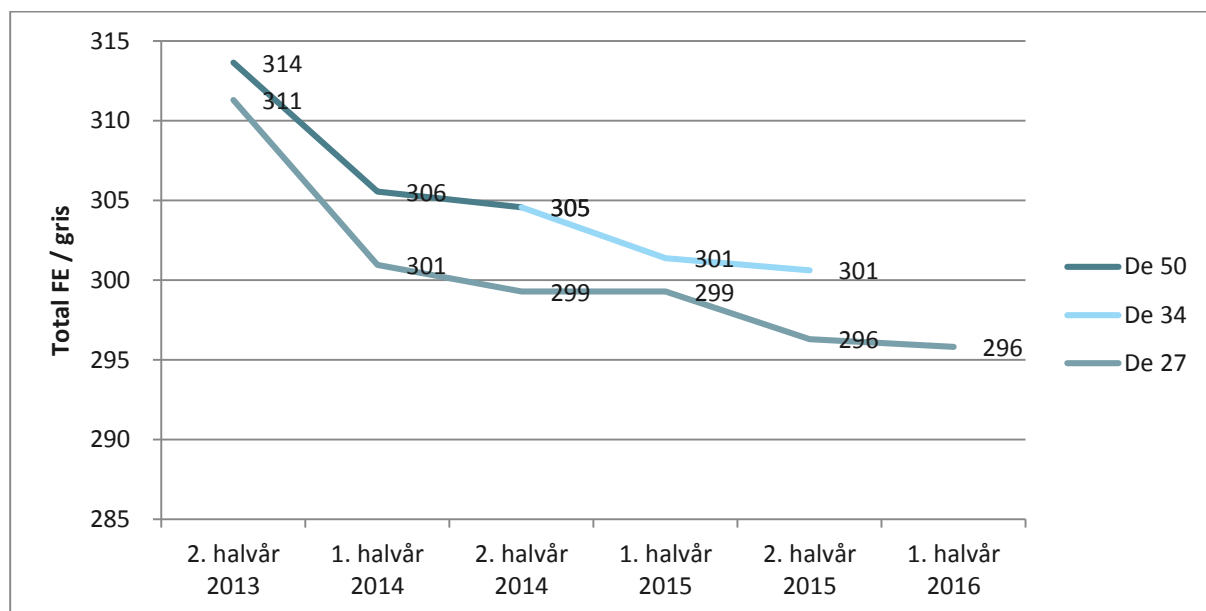
Der blev lavet hitlister (jf. appendiks 1) med besætningerne hvert kvartal. Besætningerne var anonyme på hitlisten, og fremgik kun af listen med et besætnings ID-nummer. Hitlisterne blev rundsendt til de deltagende besætninger, og uddrag fra disse indgik i nyhedsmails, artikler, og foredrag for dermed at inspirere både de deltagende besætninger og alle andre besætninger til at gøre en ekstra indsats for at reducere deres foderforbrug. Derudover blev hitlisterne brugt til at vurdere fremgang og ekskludere besætninger efter hhv. fase 1 og fase 2 (jf. figur 1). På hitlisterne blev besætningerne rangeret efter et pointscoringssystem (se også appendiks 1), hvor der er blevet givet en samlet pointscore for det

samlede foderforbrug pr. produceret gris samt for numerisk fremgang i foderforbruget. De to pointscorer havde hver en vægtning på 50 % og blev lagt sammen til den samlede pointscore. Den bedste besætning var den besætning, som havde den højeste samlede score. De besætninger, som lå i den dårligste femtedel på hitlisten med den dårligste pointscore, kunne ved hitlisten for hhv. 2. halvår 2014 og 2. halvår 2015, dvs. ved udgangen af fase 1 og fase 2, ikke kvalificere sig til det videre projektforsløb.

I projektet blev der ikke taget hensyn til faktorer, som kunne forklare en manglende fremgang, såsom sygdom, sanering, brand, udvidelse mv. Hvis besætningerne, på trods af ovenstående faktorer eller lignende, var i stand til at forbedre foderforbruget, kunne de stadig deltage i projektet.

Resultater og diskussion

De 50 deltagende besætninger havde et gennemsnitligt foderforbrug på 314 FE pr. produceret gris (figur 3) ved projektets start, og det svarede til landsgennemsnittet på daværende tidspunkt. De 27 besætninger, der gennemførte hele projektforsløbet på 2,5 år startede på et foderforbrug på gennemsnitligt 311 FE pr. produceret gris. Som det ses af figur 3 reducerede de 27 besætninger fra start til slut det samlede, gennemsnitlige foderforbrug med 15 FE pr. produceret gris fra 311 FE til 296 FE pr. produceret gris.

Figur 3. Totaludviklingen i foderforbruget

Ud af de 27 besætninger, der gennemførte hele projektperioden opnåede:

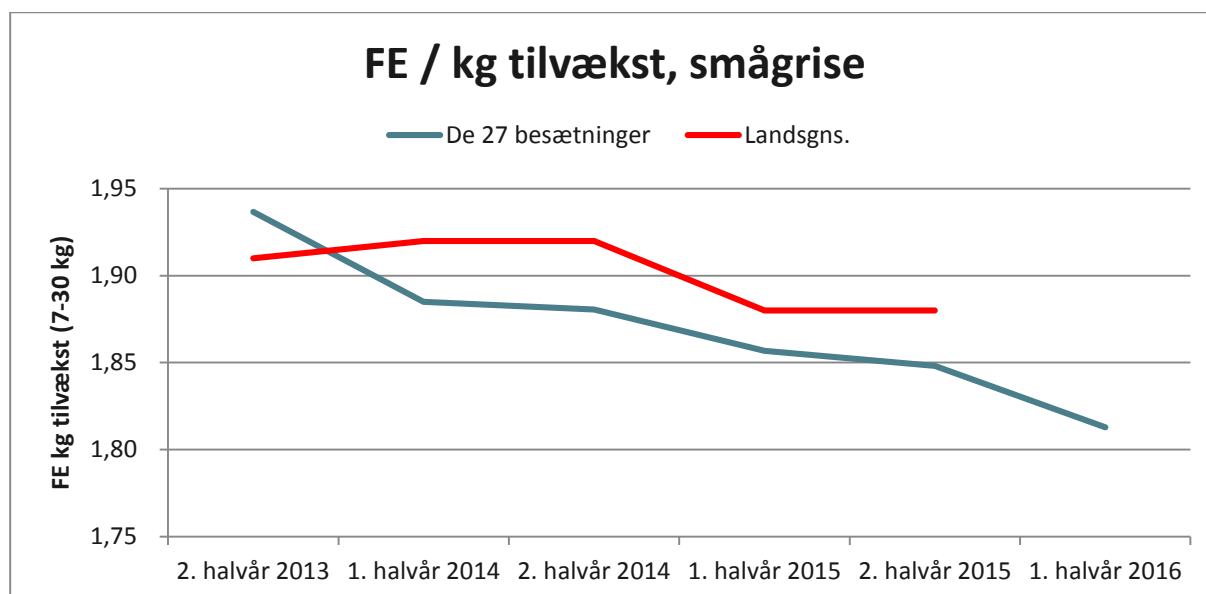
- 4 besætninger at reducere foderforbruget med > 30 FE/ prod. gris
- 6 besætninger at reducere foderforbruget med > 20 FE/ prod. gris
- 5 besætninger ingen reduktion i foderforbruget

Reduktionen i foderforbruget blev opnået ved optimering i alle dyregrupper. Som det ses i tabel 2 blev den største reduktion opnået i soholdet. Til gengæld blev den mindste reduktion opnået i slagtesvineholdet.

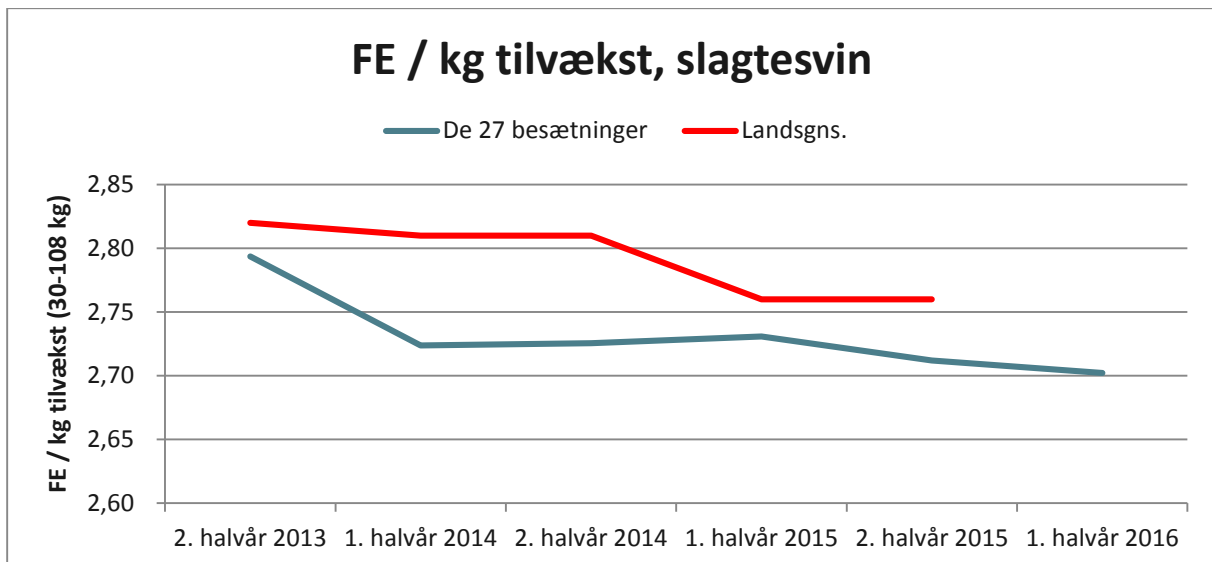
Tabel 2. Totaludviklingen i foderforbruget fordelt på dyregruppe for de 27 resterende besætninger

	Start: 2. halvår 2013	Slut: 1. halvår 2016	% forbedring
27 besætninger:			
FE/gris - sohold	47	43	8,9 %
FE/gris - smågrise	45	42	6,7 %
FE/gris - slagtesvin	218	211	3,2 %
FE/gris - FRATS	270	254	5,9 %
Total FE	311	296	
Total reduktion 15 FE pr. produceret gris			

Foderforbruget for smågrise og slagtesvin er for de 27 resterende besætninger afbilledet i figur 4 og 5 i FEsv/kg tilvækst, hvor det kan ses, at for smågrise ligger Minus30 projektbesætningerne 0,03 FEsv/kg tilvækst foran landsgennemsnittet ved udgangen af 2015 svarende til 2,25 FEsv.

Figur 4. Foderforbruget for smågrise i FEsv/ kg tilvækst for de 27 besætninger sammenlignet med landsgennemsnittet

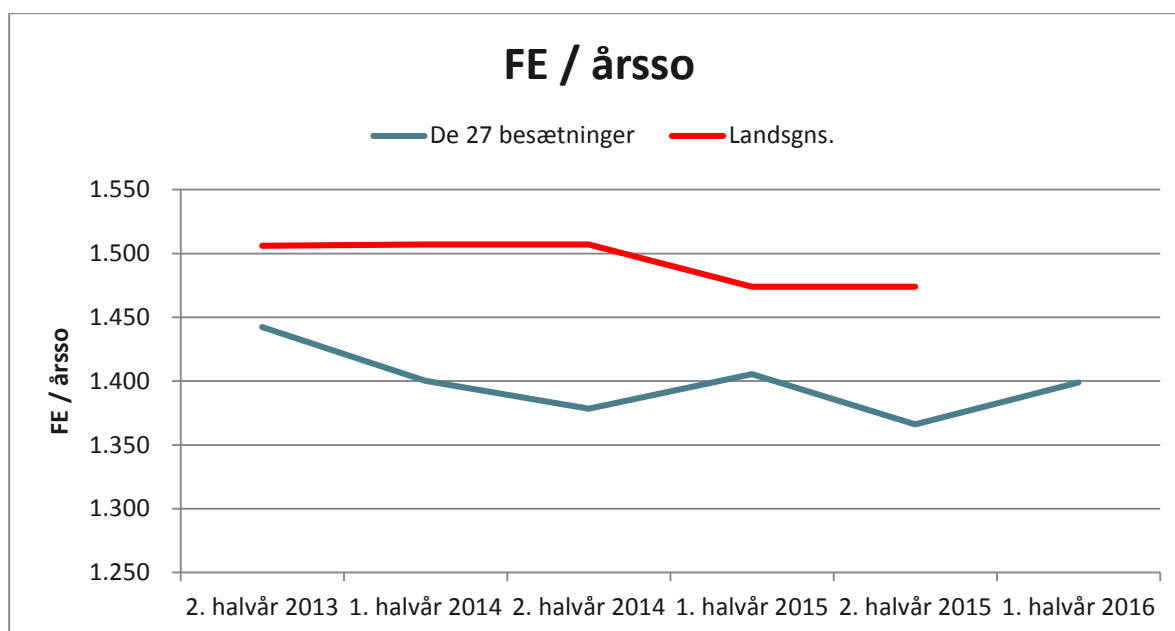
Figur 5. Foderforbruget for slagtesvin i FEsv/ kg tilvækst for de 27 besætninger sammenlignet med landsgennemsnittet

På slagtesvinesiden ligger Minus30 projektbesætningerne 0,05 FEsv/kg foran landsgennemsnittet i foderforbrug.

Udover foderforbruget opnåede Minus30 besætningerne også en række produktivetsforbedringer, der alle medvirkede til en reduktion af det samlede foderforbrug pr. produceret gris. I gennemsnit blev antallet af fravænnede grise pr. årssø øget med 2,4 grise i de 27 resterende besætninger gennem projektperioden. Til sammenligning steg landsgennemsnittet kun på 1,4 grise pr. årssø fra 2013 til 2015. Den årlige avlsfremgang kan tilskrives på 0,5 grise/årssø.

Foderforbruget pr. årssø var ved projektets start på 1.442 FEso og ved projektets afslutning på 1.399 FEso. Det betød derfor, at foderforbruget blev reduceret med 4 FE pr. fravænnet gris i soholdet i løbet af projektet. Flere fravænnede grise pr. årssø betød, at ca. 70 % af foderbesparelsen kunne tilskrives effektivitetsfremgangen, og 30 % af foderbesparelsen kom fra en reel besparelse i sofoderet.

Figur 6. Foderforbruget søer angivet i FEso/årso for de 27 besætninger sammenlignet med landsgennemsnittet

Derfor var der i dette projekt ingen sammenhæng mellem foderforbrug pr. årso og fravænnede grise pr. årso.

Fokusområder

Fra alle de deltagende besætninger blev der indsendt handlingsplaner og besøgsrapporter for hvert besøg, som rådgiveren havde haft. Management, foder og sundhed var de 3 største fokusområder gennem hele projektet. De mest anvendte tiltag var følgende:

- Foderjusteringer (optimeringer og kontrol) – anbefalet til 90 % af besætningerne
- Justering af foderkurver – anbefalet til 82 % besætningerne
- Foderstyrke – anbefalet til 82 % besætningerne
- Sigteprøver (tjek af strukturen, formalingsgrad) – anbefalet til 78 % besætningerne
- Spæk måling/huldstyring - anbefalet til 78 % af besætningerne
- Vejehold – anbefalet til 78 % af besætningerne
- Poltestyring (alder og vægt) – anbefalet 74 % af besætningerne
- Bedre sortering og behandling (klima- og slagtesvinestald) - anbefalet til 70 % af besætningerne
- Udtørring – anbefalet til 68 % af besætningerne
- Staldtemperatur/klimastyring – anbefalet til 62 % af besætningerne.

Af tabel 3 fremgår antallet af handlingspunkter, der blev anvendt gennem hele projektet, hvor handlingspunkterne blev opdelt i 7 grupper: ledelse, sundhed, foderanlæg, foder, reproduktion, polte, og management. Foder og management blev yderligere opdelt i 3 grupper: søer, smågrise og slagtesvin. Antallet af handlingspunkterne er angivet i procent.

Table 3. Handlingspunkter, der er brugt gennem alle 3 faser af projekter, opdelt i grupper, angivet i procent.

	Fase 1	Fase 2	Fase 3
	%	%	%
Ledelse	2,7	4,6	5,3
Sundhed	11,9	14,5	5,8
Foderanlæg	4,8	3,3	3,4
Foder:			
• Søer	13,7	12,7	19,2
• Smågrise	9,4	11,5	11,5
• Slagtesvin	10,9	12,4	9,6
• Foder i alt	34,1	36,6	40,4
Reproduktion	2,4	2,6	1
Polte	3,8	3,3	2,9
Management:			
• Søer	13,1	12,6	14,9
• Smågrise	16,1	12,4	17,3
• Slagtesvin	10,9	10	9,1

Management, foder og sundhed var de 3 største fokusområder gennem hele projektet. Fokus på foder kan forklares ved, at projektets formål var at reducere foderforbrug. Derfor var det meget naturligt at sætte fokus på foder, da dette var projektets retningslinje.

Fokus på sundhed er relevant, da sygdom og andre sundhedsmæssige udfordringer i en besætning har en negativ effekt på produktiviteten inklusive foderforbruget. Forklaringen på, hvorfor sundhed ikke udgør en større andel af fokusområderne i Minus30 besætningerne er sandsynligvis, at de indsatser ligger i andre handlingsplaner, der følges op på ved de regulære sundhedsbesøg sammen med dyrlægen.

Fokus på management kan forklares ved, at man kan have indirekte indflydelse på foderforbruget, hvis man f.eks. øger antal grise pr. årssø, øger holdbarheden hos polte og søer, eller hvis der er flere grise, der når til slagteriet. Der blev udsendt et spørgeskema, som blev besvaret af alle 27 besætninger, som fuldførte projektet. 62 % af besætningerne svarede, at der er meget at hente ved at optimere management. Derudover antydede svarene også, at fokus på management blandt andet var forårsaget af behovet for yderligere kompetenceudvikling og træning af medarbejderne, hvilket kunne gøre det vanskeligere at finde overskuddet til at arbejde med detaljerne.

Der blev udsendt et spørgeskema til de deltagende rådgivere, hvor resultaterne viste, at 79 % af rådgivere fandt det vigtigt at sætte fokus på management. Der er således stor enighed mellem rådgivere og besætningsejerne om vigtigheden af dette. Ud fra svarene fra rådgiverne sås det også, at ikke alle rådgivere, der var tovholder i en projektbesætning, var foderspecialister, men for eksempel

farestaldseksperter, hvorfor fokus på management i disse besætninger var på mere management-rettede tiltag.

Derudover viste spørgeskemaundersøgelsen, at 88 % af besætningerne ikke overraskende mente, at den vigtigste læring fra projektet var, at det kræver fokus og vedholdenhed for at opnå resultater. Dette stemmer godt i overens med svarene fra de deltagende rådgivere, hvor resultaterne viste, at 95 % af rådgivere var enige med besætningsejerne.

Fællestræk for de bedste besætninger

Et af fællestrækkene for de besætninger i Minus30, der klarede sig godt var, at det var besætningerne, der startede med et godt udgangspunkt foderforbrugsmæssigt ved projektets start. Til trods for et relativt lavt foderforbrug kunne de alligevel reducere det samlede foderforbrug med mange foderenheder hele vejen igennem produktionen. I appendiks 4 er projektførløbene for de 10 højest placerede besætninger på den sidste hitliste i projektet for 1. halvår 2016 beskrevet. Ud fra denne tabel kan der konkluderes, at fælles for de bedste besætninger var, at de havde:

- Overskuelige handlingsplaner med konkrete indsatser og mål
- God opfølgning sammen med rådgivere på handlingsplan – der var en sammenhæng mellem handlingsplanerne og indholdet på de opfølgende besøg
- Stort fokus på optimering af fodermanagement og foderrelaterede indsatser
- Der var ingen større sundhedsmæssige udfordringer
- Der var styr på basalmanagement således, at der var overskud til at implementere nye tiltag eller finjustere på eksisterende rutiner

Besætningsførløbene bar generelt præg af, at aftaler blev overholdt både mellem ledere og medarbejdere og rådgiveren og besætningerne.

Fælles træk for de udgåede besætninger

27 af de 50 besætninger fik mulighed for at fuldføre projektet fuldførte projektet. De resterende besætninger frafaldt projektet af to omgange pga. et højt foderforbrug og/eller manglende fremgang i reduktionen af foderforbruget. Dette skyldes forskellige forhold, blandt andet:

- Akutte sygdomsudbrud i besætningerne f.eks. PRRS
- Handlingsplaner indeholdende mange eller få tiltag
- Opfølgning, der ikke hænger sammen med handlingsplanen, og hvor der ikke blev arbejdet på de aftalte indsatser
- Stor fokus på ledelsesmæssige udfordringer i besætningen primært forårsaget af skiftende medarbejder, mangel på kompetencer o. lign.
- Der blev brugt mange ressourcer på basalmanagement, så der var ikke ressourcer til at implementere nye tiltag eller finjustere i besætningen.

I appendiks 4 er der lavet en kort beskrivelse af projektforsløbet for de besætninger, som udgik efter fase 1 og 2. Ud fra denne tabel kan der konkluderes, at en af de største udfordringer var sygdomsudbrud. 39 % af alle udgåede besætninger blev ramt af de forskellige sygdomme, som f.eks. PRRS, mavesår, Salmonella, endetarmsprolaps, PCV2 og Ap2, i et eller andet omfang. Resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor de 27 besætninger, som fuldførte projektet, blev spurgt om, hvad var den største udfordring, blev der svaret, at det var sundhed (54 %). Dette kunne forklare grunden til, at disse besætninger ikke kunne præstere gode resultater, og dermed sænke foderforbruget. Sygdomsudbrud og sundhedsudfordringer har ikke kun en negativ effekt på produktiviteten og foderudnyttelsen, men det fratager også fokus hos medarbejderne således, at f.eks. aftaler med rådgiveren eller lederen bliver tilsidesat for at løse akutte opgaver.

Handlingsplanerne skulle være drivkraften i Minus30 forløbet, således at der var klare aftaler om, hvor der skulle sættes ind og klare målsætninger for hvert tiltag. Hvis besætningerne var udfordret sundhedsmæssigt, eller havde problemer med bemandingen eller teamets kompetencer, blev fokus sat på disse ting i stedet for reduktion af foderforbruget. Ligeledes var der i nogle besætninger udarbejdet fine, velmenende handlingsplaner, men udfordringer med sygdom eller medarbejderstaben gjorde, at der på de opfølgende besøg var fokus på andre ting. Derfor manglede der sammenhæng mellem handlingsplanerne og besøgsrapporterne hos nogle af besætningerne.

Opfølgning på handlingsplanen er i et tidligere projekt, "+25 kr. pr. slagtesvin", vist som værende vigtig. Produktivitetsfremgang blev opnået hos de besætningsejere, som i høj grad udførte de anbefalede råd og tiltag [3]. Derfor er det meget vigtigt, at der både fra rådgiverens side, men også for besætningsejeren til driftslederen og medarbejderne side, følges op på de aftalte tiltag. Dertil kommer, at der skal være sammenhæng med handlingsplanen for at sikre kontinuerlig fokus, og at tiltagene bliver implementeret. Tidsfrister, der blev anvendt i handlingsplanerne, blev ikke altid overholdt, dels fordi ikke alle tiltag blev implementeret med det samme (manglende opfølgning internt i besætningen), dels fordi pludseligt opståede problemer i besætningerne krævede, at der er af sundheds- eller ressource-mæssige årsager måtte omprioriteres.

Ledelse, kommunikation og motivation var også en udfordring i Minus30. 35 % af alle de udgåede besætninger havde problemer med enten kommunikation, motivation, eller manglede fokus på ledelse. Evnen til at motivere sine medarbejdere og sin rådgiver er som besætningsejer essentiel for at opnå gode produktionsresultater. Mange besætningsejere og driftsledere har ligesom en stor andel af rådgiverne mest fokus på de (foder)faglige ting og ikke på ledelse.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen for de 27 besætninger, som fuldførte projektet viste, at et af de typiske problemer i forhold til ledelsen var, at det var svært for ejer eller leder at motivere medarbejderne. Dette var til dels på grund af udenlandsk arbejdskraft, men også fordi, at det var svært at få idéer frem i en flok ved et fællesmøde og skabe engagement. Desuden var der i mange af

de udgåede besætninger hyppig udskiftning af medarbejdere hvilket også besværlig gjorde det, at holde en kontinuerlig proces. Nogle medarbejdere synes ikke om, at chefen/lederen kom med nye idéer, især når medarbejderne følte sig presset på tiden i forvejen. Derfor er det meget vigtigt, at der kan startes med tiltag, hvor der hurtigt kan ses en gevinst for at motivere både ejeren og medarbejderne til at foretage ændringer og skabe nye vaner. Ligeledes har resultaterne fra spørgeskemaet udfyldt af rådgiverne vist, at en af de største udfordringer var at fastholde fokus og motivationen både hos ejeren og medarbejderne. I de udgåede besætninger var der i nogle tilfælde en meget stor fokus på ledelse, men det var primært foranlediget af udfordringer med stor udskiftning af medarbejdere, rekruttering af medarbejdere og mangel på kompetencer hos medarbejderne.

Spørgeskemaundersøgelsen viste dog også, at besætningsejerne var spændt på at tjekke, hvor godt handlingsplanen fra fase 1 lykkedes. Derudover var det lysten til at blive bedre, og at få sat et nyt fokus på de største udfordringer, der motiverede. At mange besætninger rent faktisk så en effekt af den første handlingsplan, motiverede besætninger til at fortsætte. Dog viste spørgeskemaundersøgelsen, at de fleste besætninger følte, at de kunne have brugt mere opfølgning primært fra rådgivernes side både som telefonopfølgning og gennem løbende henvendelser og besøg.

Rådgiverne svarede, at den største motivation for at fortsætte var at arbejde sammen med motiverede folk, der gerne vil flytte sig, samt at kunne sætte fokus på hele forløbet fra fødsel til slagting. Derved kunne man se effekten af tiltagene igennem hele produktionsforløbet.

I projektet var der en ganske lille andel af besætninger, der udgik af andre årsager end manglende fremdrift og højt foderforbrug. De udgik blandt andet pga.

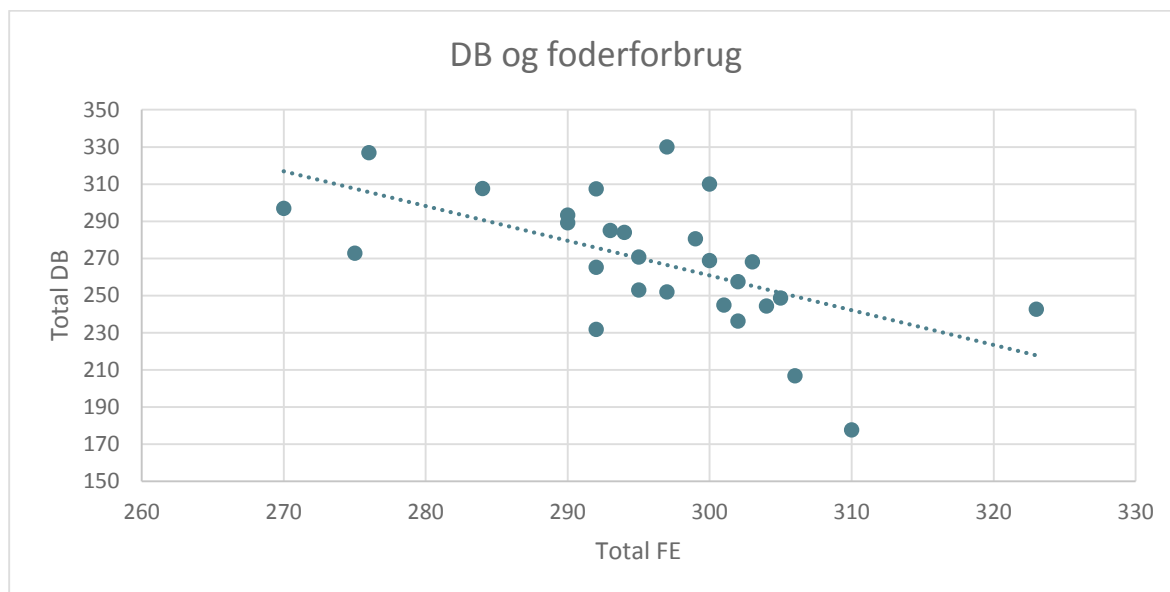
- Ikke tilstrækkeligt pålidelige data
- Stoppede med svineproduktion
- Ønskede alligevel ikke at deltage

Økonomi

For de deltagende besætninger havde den gennemsnitlige reduktion i foderforbruget på 15 FE pr. produceret gris en gennemsnitlig økonomisk værdi på 24 kr. pr. produceret gris. Den gennemsnitlige årlige gevinst for de resterende 27 besætninger opnået i projektføreløbet er en forbedring på bundlinjen på ca. kr. 660.000 om året udelukkende i reduceret foderomkostninger. Tilsammen har alle besætningerne, der har deltaget i Minus30 projektet, samlet set over de 2,5 år sparet foder til en værdi svarende til ca. kr. 23.9 mio.

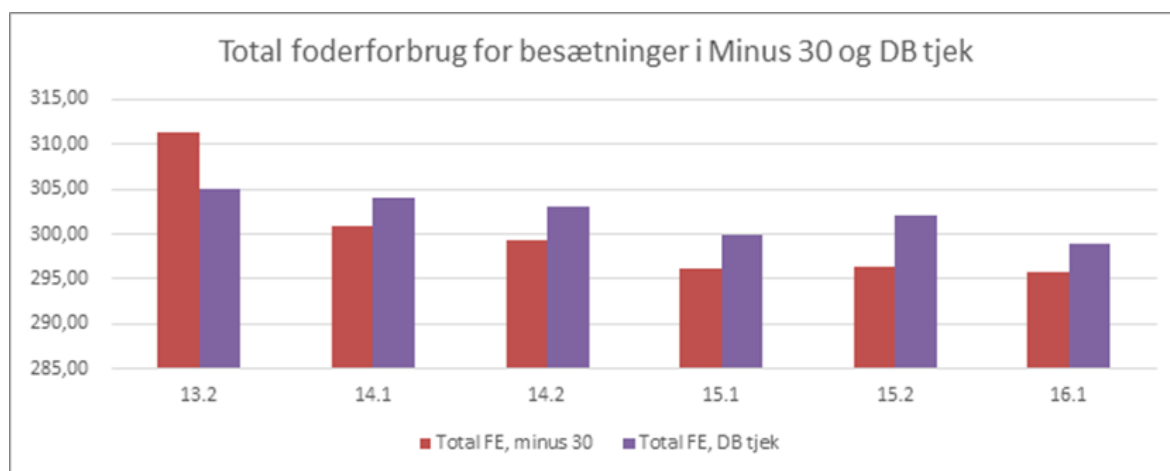
I dette projekt har det ikke på noget tidspunkt været muligt at påvise en sammenhæng mellem foderpris pr. FE og foderforbrug for hverken sohold, smågrise og slagtesvin. I stedet er der en positiv sammenhæng mellem det gennemsnitlige foderforbrug pr. produceret gris samt dækningsbidraget

(DB) for de deltagende besætninger som figur 7 illustrerer. Det betyder, at jo mindre foderforbruget er, desto bedre dækningsbidrag pr. produceret gris.

Figur 7. I Minus30 havde besætninger med lavt foderforbrug det højeste DB

Minus30 besætningernes foderforbrug pr. produceret gris kan sammenlignes med de øvrige besætninger i DB-Tjek systemet, som det kan ses af figur 8. Her ses det, at der over projektperioden i Minus30 besætningerne har været en kontinuerlig reduktion i foderforbruget. Dette er effekten af projektforløbet samt den strategiske måde at arbejde med at reducere foderforbruget på i disse besætninger sammenlignet med de øvrige besætninger.

Figur 8. Foderforbruget i Minus30 besætningerne sammenlignet med besætningerne fra DB-Tjek-systemet. Minus30 besætningerne er trukket ud, så de ikke påvirker begge sider af resultatet.

Dertil kommer den økonomiske gevinst ved at fravæne de 2,4 grise mere pr. årssø. DB gevinsten ved salg af yderligere 2,4 grise ved 7 kg og med første halvår 2016 priser betyder kr. 242 kr. mere pr. årssø. DB gevinsten ved salg af 2,4 grise ekstra ved 30 kg betyder med første halvår 2016 priser kr.

353 kr. ekstra pr. årssø. Denne økonomiske gevinst er udover de 24 kr. pr. produceret gris, som besætningerne opnåede i foderbesparelser.

Konklusion

Projektet viste, at et fokuseret rådgivningsforløb, der tager udgangspunkt i en handlingsplan med hyppige opfølgingsbesøg, hvor der følges op på de iværksatte tiltag, kan reducere det samlede foderforbrug pr. produceret gris. Det har en stor økonomisk betydning for den enkelte svineproducent, hvor en reduktion i foderforbruget betyder en forbedret økonomi og en forbedret bundlinje.

Projektet viste også, at fremgangen kan variere meget mellem besætninger, hvilket kunne skyldes mange faktorer såsom medarbejdernes engagement og motivation, rådgivernes og besætningens interne opfølgning på aftalte tiltag, og akutte sygdomsproblemer i besætningerne. Derudover understregede resultaterne fra dette projekt, at rådgivning virker til at optimere produktiviteten, når aftalte tiltag bliver udført, og der bliver fulgt op på det. Den samlede erfaring af projektet er, at følgende forhold skal være opfyldt for at opnå en reduktion af foderforbruget:

- Handlingsplanerne skal være relativt korte, overskuelige, og præcise, og må ikke være for omfattende eller for korte med få tiltag. Tiltagene skal målsættes og ansvaret for indsatsen aftales.
- Både ejer og medarbejdere skal være motiverede. Derfor er det meget vigtigt at starte med "de lavthængende frugter" eller tiltag, hvor man hurtig kan se resultaterne og dermed fastholde motivationen til at fortsætte.
- Både rådgivere og besætningsejer/driftsledere skal sikre, at tiltagene bliver implementeret, og dette skal gøres gennem hyppig opfølgning på de aftalte tiltag.
- Sundhedsstyring bør have høj fokus, da akutte sygdomsudbrud kan ødelægge processen.
- For at opnå den største økonomiske gevinst, skal der sættes fokus på de indsatsområder, som har direkte indflydelse på fodermanagement.

Perspektivering

Vedholdenhed er absolut essentielt for at opnå vedvarende gode resultater. I Minus30 projektet opnåede man den største reduktion i foderforbruget kort efter projektets start. Igennem det lange seje træk over 2,5 år stagnerede mange besætninger eller oplevede en tilbagegang.

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen, som blev besvaret af de 27 besætninger, som fuldførte projektet, var opfølgning en del, som de alle mente, der skulle større fokus på. Dette er både opfølgning mellem rådgiveren og besætningsejeren eller driftslederen, men også intern opfølgning skal være på plads således, at der bliver fulgt op på aftaler med medarbejderne. Kæden fra rådgiver > ejer > driftsleder

>medarbejder > gris er lang, og information kan gå tabt inden, at det bliver implementeret på staldgangen. Derfor bør man overveje en mere direkte vej fra f.eks. rådgiver til medarbejder eller hvem, der er den udførende part. Dette er også med til at skabe engagement og følelsen af involvering fra medarbejderne. Derudover blev der udarbejdet følgende forslag for at forbedre opfølgningen:

- Der skal følges op fra rådgivere gennem telefonkontakt som minimum indenfor kort tid (2 – 4 uger) efter et besøg.
- Der skal være bedre systematik og planlægning i forhold til opfølgning også internt i besætningen – evt. afsæt tid til det i kalenderen.
- Der skal være en klar forventningsafstemning mellem rådgiveren og besætningsejeren i forhold til opfølgningen.
- Opfølgningen skal ske til den medarbejder, der har med området at gøre, på den måde bliver medarbejdere mere motiveret og involveret i processen.

Opfølgning skal være den passende forstyrrelse, der skal sikre fremdrift samt at nye vaner implementeres.

Et af projektets formål var at skabe ringe i vandet, så andre ikke-deltagende besætninger bliver inspireret til at gøre en indsats for at reducere deres foderforbrug, hvilket skulle bevirke, at der skal ske en reduktion i den samlede foderforbrugskurve pr. produceret gris i Danmark. Derfor skal læringen og viden fra projektet Minus30 formidles til rådgivere og besætningsejere, som ikke har deltaget i projektet i form af efteruddannelse af rådgivere, rådgivning af svineproducenter, indlæg ved ERFA-grupper og producentmøder. Der er et stort potentiale for økonomisk optimering, hvis der arbejdes målrettet med at reducere foderforbruget. I dette projekt blev det påvist, at det kan opnås ved implementering af kendt viden, gode rutiner og struktur på produktionsstyringen.

Referencer

- [1] Bruun, T.S. og Svarrer, R.I. (2012): Intensiv rådgivning øgede produktiviteten i fire besætninger. [Erfaring 1209, Videncenter for Svineproduktion.](#)
- [2] Bruun, T.S. og Sørensen, G.: (2013): Foderforbruget i soholdet kan reduceres. [Erfaring 1315, Videncenter for Svineproduktion.](#)
- [3] Jessen, O. (2016): Landsgennemsnit for produktivitet i svineproduktionen 2015. [Notat nr. 1611, SEGES Videncenter for Svineproduktion.](#)
- [4] Jørgensen, L; Nielsen, E.O.; Steinmetz, H.V.; Pedersen, A.Ø.; Damsted, E.; Johansen, M.; Kaiser, M.; Udesen, F.K. og Baadsgaard, N.P.: (2010): +25 kr. pr. slagtesvin, fase 2. [Erfaring 1020, Videncenter for Svineproduktion](#)
- [5] Jørgensen, L.; Steinmetz, H.M.; Nielsen, E.O. og Udesen, F.K.: (2010): 25 kr. pr. slagtesvin, fase 1. [Erfaring 1002, Videncenter for Svineproduktion.](#)
- [6] Hansen, G., Andersen, S. og Andersen, J.G. (2016): Høj datakvalitet i minus 30 FE pr. produceret gris. [Notat 1635, Videncenter for Svineproduktion.](#)

Deltagere

Gitte Hansen, Gefion; Stig Andersen, Bornholms Landbrug; Joachim Glerup Andersen, SEGES Videncenter for Svineproduktion; Niels J. Kjeldsen, SEGES Videncenter for Svineproduktion og Kent Myllerup, SEGES Videncenter for Svineproduktion

Andre deltagere:

Den lokale svinerådgivning, 3S og dyrlæger tilknyttet de deltagende besætninger.

Afprøvning nr. 1411

Aktivitetsnr.: 7130-130350

LD Journalnr.: 32709-14-0011

//LISH//

Appendiks 1 - Tema

Projektets tema var Formel 1. Formel 1 repræsenterer teamwork, motivation og drømmen om at vinde. Der blev samlet point, mellemtider og kåret racevindere.

Det er innovation og ambitionen efter at blive bedre og spændingen, som gør en til vinder over de andre.

En Formel 1 skal være meget aerodynamisk for at komme hurtigt frem og forbruge den optimale mængde brændstof, ligesom det er tilfældet i svineproduktion. For eksempel skal klima i stalden, ædepladser ved trug osv. være "aerodynamisk" for, at grisen kommer hurtigst muligt og bedst muligt i mål. Racerkørerne skal være i topform. Det skal personalet i en svineproduktion også for at kunne yde optimalt.

Projektet repræsenterer:

Team Work - hvordan arbejder vi sammen mest effektivt for at nå i mål hurtigst muligt?

Innovation - hvordan udvikler vi og bruger den nyeste teknologi for at blive de bedste?

Følgende terminologier vil derfor være gennemgående i projektet:

Team	= Besætning
Racestrategi	= Handlingsplan
Race Controller	= Projektleder
Marshall	= Regionale tovholdere
Konstruktør	= Lokal projektrådgiver
PitStop	= Deltageraktiviteter
Mellemtider	= E-kontroller
Lap vindere	= De bedste besætninger ved E-kontroller og DB-Tjek opgørelser
Grand Prix vinder	= Vinder af fase 1

Der blev lavet en hitliste på baggrund af DB-Tjek opgørelserne/ E-kontrollerne, hvor besætningerne blev rangeret ud fra et pointscoringssystem, hvor de hver især fik en samlet score ud fra hhv. deres gennemsnitlige, totale foderforbrug pr. produceret gris samt den opnåede reduktion af foderforbruget.

De to pointscorer blev lagt sammen til en samlet score, som besætningerne blev rangeret efter på hitlisterne. Den bedste besætning var således den besætning med den højeste samlede pointscore.

Følgende vindere blev præmieret i projektet:

Lap vinder efter hvert kvartal (efter E-kontrol/ DB-Tjek med undtagelse af opgørelserne for hhv. 2. halvår 2013 (referenceliste) og 2. halvår 2014:

Den besætning, som lå højest på hitlisten, blev udnævnt til Lap vinder.

Grand Prix vinder efter DB-Tjek for. 2. halvår 2014:

Den besætning, som lå højest på hitlisten, blev udnævnt til Grand Prix vinder.

World Champion vinderen blev baseret på de placeringer, som besætningerne havde haft på de halvårslige DB-Tjek baserede hitlister. Det vil sige den besætning, der havde den gennemsnitlige højeste placering igennem projektforløbet blev ved slutningen af projektet kåret som World Champion (projekt) vinder.

Appendiks 2

Oversigt over, hvordan alle anvendte indsatsområder og tilhørende handlingspunkter, som blev brugt gennem hele projektet, er klassificeret.

Indsatsområder	Handlingspunkter
Indsatsområder med fokus på ledelse	<ul style="list-style-type: none"> • Udarbejdelse af arbejdsplaner og beskrivelser af arbejdsrutiner • LEAN kursus • Medarbejdernes enighed om pasningsprocedurer 24/7 • Teambuilding • Brug af whiteboard til målsætninger • Ansvarsfordeling • Optimering af arbejdstid • Motivation af medarbejdere • Rekruttering • Medarbejdernes trivsel og kompetenceudvikling • Ferieplanlægning • Sociale arrangementer • Stor udskiftning af medarbejdere • Fokus på kommunikation • Fokus på oplæring af nye medarbejdere
Indsatsområder med fokus på sundhed	<ul style="list-style-type: none"> • Vaccinering mod PRRS / PRRS handlingsplan • Konsekvent behandling for flåd i farestald • Smittebeskyttelsesplan - MRSA • Grundig hygiejne ud og ind af stalden (bad efter arbejde, skift af håndklæde dagligt) • Vaccinering mod PCV2 • USK, antibiotika, syre • Gødningsimmunisering • Bedre hygiejne/smittebeskyttelse • Anvendelse og opbevaring af vacciner • Fokus på behandling af enkeltdyr • Intern smittebeskyttelse (PRRS) • Vaccinering mod Lawsonia • Medicinstrategi • Tildeling af medicin i sygestier • Vaccinering mod Mycoplasma • Tilsætning af VetZink / Zink4 • Styr på Salmonella • Strategi i forhold til mavesår • Registrering af de døde (årsag og alder) • Vaccinering mod Ap2 • Mulighed for vandmedicinering • Vaccinering mod Mycoplasma ved kastration

	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på dødeligheden af søer • Brug af toksinbindere • Fokus på karantænetid • Salmonellaplan • Reduktion af dødelighed i klimastald • Reduktion af dødelighed i slagtesvinestald • Håndtering af syge grise • PRRS – sanering • Brok / syge grise aflives i tide
Indsatsområder med fokus på foderanlæg	<ul style="list-style-type: none"> • Tjek af vejeceller • Silokontrol • Gennemgang af foderanlæg • Male-blandingsteknik • Transpondertjek • Tjek af foderfølere/censorer • Vådfodertjek • Hjemmeblandertjek • Reparation af foderstrenge • Gennemgang af fodercomputere • Større renovering og investering i møllet • Opsætning af mineralpåslag
Indsatsområder med fokus på foder	
➤ Søer	<ul style="list-style-type: none"> • Sigteprøver (tjek af strukturen, formalingsgrad) • Foderoptimeringer • Vejepøver • Justering af foderkurver • Nye foderskemaer • Bedre styr på fodertildeling • Reduktion af fodertildeling • Roepiller i sofoder • Restriktiv fodring af polte fra 50 kg • Foderstyrke • Indstilling/reparation af foderkasser • Fodres i flere sektioner ad gangen • De rigtige personer oplæres i foderjustering • Foderhygiejne • Ændring af fodertider • Registrering af synligt foderspild • Benzosyre i blanding • Afprøvning af Unitron pattegrise-feeder • Ekstra E-vitamin • Spækmåling / Huldstyring
➤ Smågrise	<ul style="list-style-type: none"> • Sigteprøver • Skift af blandinger / Kontrol af foderblandinger

	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på opstartsfoeder • Justering af foderautomater • Fasefodring / Korrekt skift mellem faser • Foderstyrke • Ændring af fodertider • Reparation/ indkøb af fodertrug • Foderhygiejne • Afprøvning med firstfeeder, vandforsyning (aquaflow med vandspejl), foderbakker • Introduktion af termisk/aktivt kul • Brug af mælkepulver • Dialyt-opløsning i vand og opblødt foder • Tildeling af plasmablanding • Bedre foderoptag / højere daglig tilvækst • Skift af foderautomater
➤ Slagtesvin	<ul style="list-style-type: none"> • Sigteprøver • Foderkurver • Foderjustering • Foderstyrke • Justering af foderautomater • Ændring af fodertider • Foderhygiejne • Fasefodring / Korrekt skift mellem faser • Start på ungsvineblanding • Indkøb af foder • Fokus på indsættelse / opstartsfoeder • Tilsætning af syrer • Tilsætning af benzosyre • Foderprøver • Foderkvalitet • Skift til hjemmeblandet foder • Længere overgangsperiode • Ekstra E-vitamin • Skift af foderautomater
Indsatsområder med fokus på reproduktion	<ul style="list-style-type: none"> • Overstående og fede polte bør have daglig ornekontakt • Flushing • Gennemgang af reproduktion • Fokus på drægtighedsscanning • Kernestyling, avlsarbejde, sobesætningsindeks skal hæves • Holdbarhed ved 1. lægs søer
Indsatsområder med fokus på polte	<ul style="list-style-type: none"> • Poltestyring – alder, vægt (udvælge de rigtige) • Polteindkøb • Poltestyring med Altresyn

	<ul style="list-style-type: none"> • Poltestrategi (køb, opstaldning, fodring) • Poltefodring • Opstaldning af polte • Polteblanding
Indsatsområder med fokus på management	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Søer 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på rengøring og vask i farestald • Splitmalkning • Vanddesinfektion / Desinfektion af spalter • Notering af ændringer i foder på tavlen/ logbog • Rengøring i foderlade, under siloer og foder tanken • Styring af ugehold • Vand til søer (søer forvanding, vandventiler) • Reduktion af dødfødte • Varmestyring i farestier • Temperaturstrategi/staldtemperatur • Indkøb af vægt (alle/nogle grise bliver vejet) • Gennemgang af daglige pasningsrutiner i farestald • Optimering af nærmiljø i grisehuler • Udsiftningsstrategi • Høj belægning i drægtighedsstald • Udtørring • Gyltene skal sættes sammen i de første 4 uger • Overbrusning • Håndtering af de nyfødte grise i de første 24 timer • Skift af sæd • Fodring af pattegrise • Reduktion af amme- og opsamlings søer • For mange søer til for lidt ædeareal • Reparation af foderkrybber • Optimering af sygestier • De mindste nyfødte grise får et øremærke/mærke for at kontrollere dødeligheden og trivsel i slagtesvinestald • Ventilation • Rode- og beskæftigelsesmateriale • Skadedyr bekæmpelse • Kontrol af alarmanlæg • Opstart med supplerende mælk • Montering af halmnet • Bedre styr på syge søer • Fokus på ammesostrategi • Weekend manual (arbejdsbeskrivelse) • Skift af nåle • Halekupering

	<ul style="list-style-type: none"> • Problemer med logistik • Sektionering i farestald • Udskiftning af spalter • Tandslibning igangsættes • Vejning af kuld • Vejning af grise i babystald • Skift af halm • Tagreovering
➤ Smågrise	<ul style="list-style-type: none"> • Udtørring • Bedre forhold til de mindste grise (varmelamper) / varmekanon / gulvvarme • Forsøg med holdvis transport til slagtesvinestalde • Etablering af overdækning, samt en plade til gulvet • Etablering af babystald/ bufferstald • Bedre sortering og behandling • Der monteres plader under foderautomater for at undgå foderspild • De dårligste grise aflives • Gennemgang af ventilationen • Strategi omkring lys • Overbrusning • Indkøb af vægt • Kønsortering ved fravæning • Optimering af sygestier • Styr på afgangsvægt • Optimering af nærmiljø • Etablering af sygesti • Rengøring og desinfektion • Belægningsgrad • Højere vandtryk/fokus på vandventiler • Ekstra foderautomater • Fuldspalter • Tjek af temperaturfølere • Klimastyring • Fuldsektionering • Vejehold (kontrol /afdækning af effekten af de forskellige tiltag) • Optimering af pladsudnyttelse • Mindre sammenblanding • Indvendig vask af foderautomater • Fokus på indsættelse
➤ Slagtesvin	<ul style="list-style-type: none"> • Højere vandtryk / fokus på vandventiler • Dybstrøelse • Sektionering

	<ul style="list-style-type: none"> • Management ved indsættelse • Levering • Kønsortering af grise • Belægningsgrad • Klargøring af stald, rengøring, desinfektion • Udtørring, varmekanoner • Optimering af sygestier • Der monteres plader under foderautomater for at undgå foderspild • Gennemgang af ventilationen • Staldtemperatur • Sortering, pasning og behandling • Overdækning • Overbrusning • Rode- og beskæftigelsesmateriale • Vejehold (kontrol / afdækning af effekten af de forskellige tiltag)
--	---

Appendiks 3

Kort beskrivelse af projektføreløbet for top 10-placeret besætninger på den sidste hitliste i projektet 1. halvår 2016

Besætning	Kort beskrivelse
Besætning AA	Rigtig god opfølgning (næsten alle tiltag er udført eller delvist udført). Problemer med høj dødelighed hos slagtesvin, dog havde PRRS-vaccination en god effekt. Kun små finjusteringer i fase 2 og 3, kun få nye tiltag. Begyndende Salmonella-problemer i fase 3.
Besætning BB	Stor fokus på foder i fase 1 og 3. Salmonella i niveau 1 hos slagtesvinene, dog er den under kontrol. Kun små finjusteringer i fase 2 (ingen nye tiltag).
Besætning CC	Rigtig god opfølgning og engagement gennem hele projektet. Små problemer med Salmonella og hjernebetændelse hos slagtesvin, samt små problemer med skuldarsår og farefeber hos søer. Godt styr på basale ting, som gav muligheden for at arbejde med detaljer. Fokus på ledelse i fase 1 og 3 (rekruttering og ferieplanlægning).
Besætning DD	Ingen sygdomsudbrud gennem hele projektet. God opfølgning og mange nye tiltag ved opfølgende besøg, samt stor fokus på foder i fase 2. Fokus på foder og reproduktion i fase 3, dog var der ingen nye tiltag.
Besætning EE	Ingen sygdomsudbrud gennem hele projektet. En stor handlingsplan, hvor tiltagene blev delvist udført. Stærk fokus på foder både i fase 2 og 3.
Besætning FF	Rigtig god opfølgning. Præstation af de gode resultater allerede efter 1. og 2. besøg. Dog var der lidt PRRS og mavesår i fase 1. Stærk fokus på foder i fase 2, tiltagene blev delvist udført. Dog var der kun meget svag fokus på foder i fase 3, og stor fokus på farestaldsmanagement, og gennemgang af daglige pasningsrutiner.
Besætning GG	Ingen sygdomsudbrud, stærk fokus på foder i fase 2 og 3. Tiltagene blev kun delvist udført i alle 3 faser.
Besætning HH	Ingen sygdomsudbrud gennem hele projektet. Problemer med ledelse og kommunikation. Tiltagene blev kun delvist udført i fase 1 og 2, dog var der god opfølgning i fase 3. Stærk fokus på foder i fase 3.
Besætning II	Stor fokus på foder gennem hele projektet. Ingen sygdomsudbrud. Tiltagene blev kun delvist udført i alle 3 faser.
Besætning JJ	Stor fokus på foder i fase i 1 og 2, og svag i fase 3. God opfølgning. Flere nye tiltag ved opfølgende besøg. Problemer med foderanlæg.

Appendiks 4

Kort beskrivelse af projektfølgeret for de besætninger, som er udgået i løbet af projektet.

Besætning	Kort beskrivelse	Fase
Besætning A	PRRS-udbrud, dårlig opfølgning. En stor handlingsplan, mange nye tiltag hele tiden.	Udgået i fase 1
Besætning B	En rigtig stor handlingsplan, mange nye tiltag ved opfølgende besøg. Dog var der en rigtig god opfølgning. Problemer med mavesår. Derudover var der ingen fokus på slagtesvin, da der forventedes forbedringer i klimastald, som skulle påvirke slagtesvinenes produktivitet positivt.	Udgået i fase 1
Besætning C	Kun få punkter i handlingsplanen. Kun få nye tiltag ved opfølgende besøg. Besætningen ønskede ikke at fortsætte i projektet.	Udgået i fase 1
Besætning D	Dårlig opfølgning. Besætningen ønskede ikke at fortsætte i projektet.	Udgået i fase 1
Besætning E	Tiltagene blev kun delvist udført. Kun få nye tiltag ved opfølgende besøg. Stærk fokus på management og sundhed.	Udgået i fase 1
Besætning F	Tiltagene blev kun delvist udført. Stor fokus på farestaldsmanagement, og svag på foderet. Blev ekskluderet, da validiteten af data ikke kan tjekkes.	Udgået i fase 1
Besætning G	R rigtig mange gentagelser, da tiltagene fra handlingsplanen krævede store investeringer. Stor fokus på management og økonomi.	Udgået i fase 1
Besætning H	Dårlig opfølgning (kun få punkter fra handlingsplanen blev udført). Stor fokus på management.	Udgået i fase 1
Besætning I	Stor fokus på ledelse. Dårligt management ved slagtesvinene. Ekskluderet pga. besætningen havde under 40 % slagtesvin.	Udgået i fase 1
Besætning J	Stærk fokus på foder, men rigtig dårlig opfølgning. Besætningen ønskede ikke at fortsætte i projektet.	Udgået i fase 1
Besætning K	Dårlig opfølgning. Der gik alt for lang tid til tiltagene blev udført. Problemer med PCV2.	Udgået i fase 1
Besætning L	Dårlig opfølgning. Stor fokus på avl og motivation af medarbejdere.	Udgået i fase 1
Besætning M	R rigtig mange tiltag ved opfølgende besøg. Stor fokus på motivation af medarbejdere.	Udgået i fase 1
Besætning N	MEGET stor fokus på motivation af medarbejdere. Dårlig opfølgning. Kun få nye tiltag ved opfølgende besøg. Besætningen ønskede ro til at implementere tiltagene fra handlingsplanen.	Udgået i fase 1
Besætning O	Dårlig opfølgning. Fokus på ledelse. Salmonella hos slagtesvin. Besætningen ønskede ikke at fortsætte i projektet.	Udgået i fase 1
Besætning P	Dårlig opfølgning. Fokus på ledelse. Problemer med PRRS. Kun få nye tiltag ved opfølgende besøg.	Udgået i fase 1
Besætning Q	Store problemer med virus og infektioner i farestalden. Dårlig opfølgning. Ingen fokus på slagtesvin, da der forventedes forbedringer i klimastald, som skulle påvirke slagtesvinenes produktivitet positivt. Kun få nye tiltag ved opfølgende besøg.	Udgået i fase 2

Besætning R	Mange tiltag i handlingsplanen, god opfølgning. Dog var der kun få nye tiltag ved opfølgende besøg. PRRS problemer hos slagtesvin. God fokus på foder og management. Besætningen mistede motivationen/gejsten i fase 2.	Udgået i fase 2
Besætning S	Få tiltag i handlingsplanen. Ingen sygdomsudbrud. Tiltagene blev kun delvist udført (rigtig mange gentagelser, da tiltagene fra handlingsplanen krævede store investeringer). Stor fokus på management.	Udgået i fase 2
Besætning T	Rigtig god start, med stor fokus på foder. God opfølgning. Dog i fase 2 blev besætningen ramt af PRRS. PRRS- sanering i februar.	Udgået i fase 2
Besætning U	Stærk fokus på foder i fase 1. Mavesår, Mycoplasma, lidt Ap2 og PCV2 hos slagtesvin. Tegn på Lawsonia og virusinfektion i farestalden. Ret stor fokus på sundhed i fase 2.	Udgået i fase 2
Besætning V	Ingen sygdomsudbrud. Dårlig opfølgning. Derudover blev der valgt at reducere antal af indsatsområder fra handlingsplanen.	Udgået i fase 2
Besætning X	Dårlig opfølgning. Fokus på ledelse. Ingen sygdomsudbrud. Kun få nye tiltag ved opfølgende besøg.	Udgået i fase 2

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Tlf.: 33 39 45 00

Fax: 33 11 25 45

vsp-info@seges.dk

Ophavsretten tilhører Videncenter for Svineproduktion. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

Videncenter for Svineproduktion er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.